

Rorbuene.

Det var salig kong Øistein som for godt og vel 800 år siden lot bygge de første rorbuer i Vågan i Lofoten. Og dette at fiskerne bodde i rorbuene mens fisket stod på har vedvart helt ned til våre dager og vedvarer fremdeles. Da dekksbåtene (skøitene) gjorde sin entré på Lofothavet, i blev rorbuspørsmålet riktignok bragt i bakgrunnen, idet de fiskere som anskaffet skøiter bodde ombord og utførte alt arbeide i forbindelse med fisket ombord i disse.

Nu er imidlertid mange fiskere på grunn av de økonomiske nedgangstider i de senere år blitt nødt til å gå fra sine farkoster og må atter drive med småbåt. Og spørsmålet om husrum for vinteren er derfor på ny aktuelt. I de siste par år er da også rorbuspørsmålet tatt op til drøftelse. Der er pekt på en mere tids- og hensiktsmessig innredning av disse, og særlig den hygieniske side av saken er viet oppmerksomhet.

At det er alt for lite rorbuer i Lofotværene er en kjennsgjerning. Mange fiskere må under fisket holde til i kjellere og på kvister — ja sogar i gamle båthus — eller hvorsomhelst der er plass til ei køi og en line-stamp. Og selve rorbuene er gjerne så fulle av folk at de i mangt og meget ikke idag frembyr det samme billede som før i tiden da skøiter, motorer, og elektrisk lys ennå var ukjente fenomener.

Det vil derfor sikkert interessere mange å lese følgende beskrivelse fra 1870-årene av rorbuene. Vår meddeler foretar en reise i sommertiden langs Lofoten, og det er da

fiskeværet Henningsvær som er gjenstand for hans beskrivelse.

Som det av denne vil fremgå var man den gang ikke kommet så langt at ovner var anskaffet i rorbuene. Fiskerne kokte sin mat på flate stener midt på gulvet, og røken gikk ut gjennom et hull i taket.

«Det er nu så øde og folketomt i været; ikke et menneske er å se på nogen av holmene. Søfuglene er de eneste levende væsener, du bliver vår, og deres larmende skrig den eneste lyd, der når dit øre. Hvor ganske anderledes er det ikke her i fisketiden! Alle disse mange småhuse eller «rorboder», som du ser opførte, den ene ved siden av den anden rundt omkring alle strandene, er da fulde af mennesker, som her tilbringe det meste av den tid, de ikke er på søen. En sådan rorbod indeholder just ikke mange bekvemmeligheder, og det kan du også lett tenke dig, når du hører, at de fleste af dem er bestemte til at huse to båd-mandskaber eller «bådlag», altså 10 til 12 mand. Du ønsker vel at gjøre dig en forestilling om så mange tusinde menneskers daglige tilholdssted under den kolde og barske årstid, i hvilken Lofot-fiskeriet foregår? Lad os altså gå ind i nogle af dem her nærmest ved, og vi skal se, at de alle er indrettede omtrent på samme måde.

Indgangsdøren er i den ene ende af rorboden; en tværvæg deler denne i et forreste mindre og et bagerste større rum; i dette sidste findes et litet vindu modsat indgangsdøren. Det første af disse rum tjener alene som en forstue, i hvilken fiskerne

opbevarer forskjellige af sine fiskeredskaber og foretage alle de til fiskeriet henhørende arbeider, hvortil de der kan få plads. Det andet rum er deres soveværelse og spisestue; her opbevarer de også sin proviant, og her opholde de sig om helligdagene og ellers, når veiret hindrer dem fra at reise ud på søen, hvilket undertiden kan hænde hele uger ad gangen. Sengestederne bestå av meget brede hylder eller brisker, der strækker sig i en sammenhengende længde fra den ene tvervæg til den anden, på begge sider av den smale gang, som de lade tilovers mellem vinduet og døren til forstuen. Midt i gangen ligge nogle flade stene, på hvilke de koge sin mad. De tjene således istedetfor skorsten. Røgen går op igjennem et hul i taget; dette kan dækkes med en laage for at holde varmen i rummet. Under briskene stå niste — eller madkisterne. Selve briskene, der tillige tjene istedetfor borde og bænke, er ved tverbrætter delt i rum til to og to mand, som ligge med hovedet mod væggen og med fødderne mod den omtalte gang. Deres sengklæder bestå af to stykker skindfelder, renskind eller ryer. Disse sidstnævnte er meget tykke, uldne tæpper, hvor af hver mand kun har eet stykke, således at, da to og to mand stedse ligge sammen, den ene ejer overklædet og den andein underklædet. Til at klæde af sig bliver der kun sjelden anledning. Hele ugen igjennem ligge de i den samme dragt, i hvilken de drive sin håndtering. Denne medfører uundgåelig urenslighed, hvorom også hele rorbodens fedtede eller tranbesmurte udseende noksom vidner. Ikke sandt, — sådanne vilkår vilde du ikke gjerne delé med den stakkars lofotfisker? Og dog! når

fiskeriet blot slår til, er der ikke een mand blandt dem alle, som ikke er tilfreds med sin rorbus usle leilighed».

Tromsø 19.01. 1928.

OCR-Lenvik Museum 2010.
Kåre Rauø